

kot 200 različnih vrst lesa, je predstavil tiste, ki rastejo pri nas. Predstavil jih je v obliki struženih krogel, ki so nastale v sodelovanju s strugarjem Vojkom Kovačem.

Del dogajanja smo usmerili tudi v Tavčarjev dvorec, kjer sicer potekajo obnovitvena restavratorska dela. V obnovljenem delu smo postavili muzejski kotiček z 200 let staro stružnico in s posameznimi sestavnimi deli starih stružnic, ki so z današnjih, motoriziranih, že izginili. Kotiček je dopolnila tudi literatura o lesostrugarski dejavnosti, ki jo hrani Stanislav Lamovšek.

Da les lahko ponudi še veliko več, pa je prikazala razstava rokodelke Ladke Peneš, na kateri je predstavila volno, svilo in bombaž, barvane z naravnimi barvilnimi tekočinami iz listov in skorij različnih vrst dreves. Tudi ona za svoje izdelke uporablja le domače drevesne vrste in volno jezersko-solčavske ovce. V različnih barvah in barvnih odtenkih smo prepoznavali oreh, octovec, krhljiko, vrbo, jablano, jelšo, brezo, macesen, češnjo, javor in lesko.

Na stopnišču dvorca so si gledalci lahko ogledali film o lesostrugarju Stanislavu Lamovšku in njegovem delu, se ustavili v priložnostni knjižnici in prelistavali zbrano literaturo. Ob tem so izvedeli nekaj več o Poljanski dolini in Tavčarjevem dvorcu, rokodelstvu na Slovenskem, pripovedkah s Škofjeloškega in drugih etnoloških temah, povezanih s škofjeloškim prostorom.

Na pročelju starega hleva poleg Tavčarjevega dvorca so si lahko ogledali razstavo fotografij rokodelskih izdelkov, ki sta jih fotografirala Tomo Jeseničnik in Tomo Weiss posnela za dvojezični ka-

talogo z naslovom *Podobe rokodelske ustvarjalnosti: Rokodelski izdelki čezmejnega območja*, ki je prav tako nastal v čezmejnem projektu Duo Kunsthandwerk.

Dogodek so ves dan snemali člani Zavoda O. Na prvo lesostrugarsko srečanje pa bo spominjal tudi divji kostanj, ki sta ga na dogodku simbolično zasadila župan občine Škofja Loka, Miha Ješe, in župan občine Gorenja vas – Poljane, Milan Čadež. Dogajanje je sklenil koncert dua Bakalina.

S tem mednarodnim dogodkom smo naredili korak naprej na področju rokodelske ustvarjalnosti, za kar se iskreno zahvaljujemo vsem sodelujočim. Naj bodo izkušnje, pridobljene v procesu ustvarjanja, dobra popotnica za naprej, glavno vodilo za nadaljnje delo pa naj bo resnično sodelovanje in povezovanje različnih akterjev, ki, kot smo dokazali, vedno znova obrodi sadove. S spoštovanjem tradicionalnih znanj naših prednikov in mojstrov rokodelcev skrbimo za ohranjanje ter razvoj bogatih rokodelskih dejavnosti na Slovenskem.

Vir

DEMŠAR, Marija: Center DUO v Škofji Loki. *Glasnik SED* 51/3,4, 2011, 90–91.

DESTOVNIK, Irena in Martina Piko-Rustia: Čezmejni projekt DUO Kunsthandwerk: Delovno poročilo projektnih partnerjev iz južne Koroške. *Glasnik SED* 52/1,2,3,4, 2012, 166–169.

ŽAGAR, Katarina: Prva evropska rokodelska razstava Art@Craft Europe 2012: Slovenj Gradec in Celovec, 18. april–15. september 2012. *Glasnik SED* 52/1,2,3,4, 2012, 128–129.

40-LETNICA KONVENCIJE O VARSTVU SVETOVNE KULTURNE IN NARAVNE DEDIŠČINE – POMEN KONVENCIJE DANES

Strokovni posvet, Park Škocjanske jame, 9. oktober 2012

Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine (Konvencija o svetovni dediščini), ki jo je Generalna skupščina Unesca sprejela 16. novembra 1972 in je s 190 državami pogodbenicami danes najbolj razširjen mednarodni pravni instrument s področja kulture, je leta 2012 praznovala 40-letnico. Številnim obeležitvam, ki so pod okriljem Unesca potekale pod geslom Svetovna dediščina in trajnostni pomen – vloga lokalnih skupnosti, se je pridružila tudi Slovenija. Odbor za dediščino pri Slovenski nacionalni komisiji za Unesco (SNKU) pod vodstvom Magdalene Tovornik je v sodelovanju s Parkom Škocjanske jame 9. oktobra 2012 organiziral posvet o današnjem pomenu Konvencije, na katerem so sodelovali strokovnjaki ter odgovorni za varovanje in ohranjanje naravne in kulturne dediščine. Dogodek je bil namenjen predvsem strokovni javnosti in lokalnemu prebivalstvu na spomeniških oz. zavarovanih območjih, potekal pa je v dveh delih – prvi del je bil namenjen predvsem Konvenciji o svetovni dediščini ter njenih različnih vidikih ter odmevih v Sloveniji, v nadaljevanju pa je sledil kratek pregled drugih

konvencij in programov organizacije, ki so posvečeni ohranjanju bogate in raznolike dediščine človeštva na različnih ravneh in z raznolikimi poudarki.

Uvodna govornica, dr. Breda Pavlič, dolgoletna uslužbenka SNKU s področja izobraževanja, je orisala postopno nastajanje in razvoj Konvencije o svetovni dediščini in njen naraščajoči pomen ter strokovne izzive, pri katerih so pomembno vlogo odigrala mednarodna strokovna združenja ICOMOS,¹ IUCN² in ICCROM³. Ključno je, da je Konvencija pred 40 leti na globalni ravni revolucionarno povezala naravno in kulturno dediščino ter

1 ICOMOS = *International Council on Monuments and Sites* (Mednarodni svet za spomenike in spomeniška območja).

2 IUCN = *International Union for Conservation of Nature* (Mednarodna zveza za ohranjanje narave).

3 ICCROM = *International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property* (Mednarodni center za študij varstva in restavriranja kulturnih dobrin).

* Špela Spanžel, univ. dipl. umet. zgod., nacionalna strokovna koordinatorka za kulturno dediščino Unesca, Ministrstvo za kulturo RS, Direktorat za kulturno dediščino. 1000 Ljubljana, Maistrova 10, E-naslov: spela.spanzel@gov.si

Uprizoritev Škofjeloškega pasijona.

Foto: Jure Nastran, Škofja Loka, 1999 (hrani Register žive kulturne dediščine, Ministrstvo za kulturo RS)

Pogled na kulturno krajino Sečoveljskih solin.

Foto: Stane Klemenc, Sečovelje, 1992 (hrani INDOK center, Direktorat za kulturno dediščino Ministrstva za kulturo RS)

s tem utemeljila danes široko uveljavljeni koncept trajnostnega razvoja; v sodobnem času pa se sooča predvsem z izzivi kredibilnosti ter uravnoteženosti, ki jih otežujejo globalne težave (podnebne spremembe, množični turizem) in temeljna etična vprašanja.

S stališča ICOMOS-a (prispevek Marka Stokina in Jelke Pirakovič) je ohranjanje kulturne dediščine na podlagi Konvencije o svetovni dediščini izrazito interdisciplinarno in je kot takšno izziv konservatorski praksi, ki ima razdelan konceptualni in metodološki aparat ter spodbuja sodelovanje strokovnjakov na mednarodni ravni. V procesu priprave nominacij na nacionalni ravni so ključni vrednotenje na podlagi jasnih kriterijev, upoštevanje možnosti za uspeh in primerjalna analiza, ki pripelje do trdne argumentacije ali streznitve. Podobne strokovne podlage je razvila IUCN (prispevek Marije Vičar), ki izjemno univerzalno vrednost naravnih pojavov in območij deli na dva sklopa: a) naravno lepoto ter estetski pomen; b) sklop, ki vsebuje podatke in priča o biotski raznovrstnosti. Število zavarovanih območij se povečuje, strategija na globalni ravni predvideva zavarovanje 17 odstotkov kopnega in 10 odstotkov morja, čemur v Sloveniji primerjalno sledimo kljub prešibki zakonski podpori.

Težišče prizadevanj za mednarodno varstvo kulturne in naravne dediščine je na obeh ministrstvih, odgovornih za kulturo in naravo (Pečnik, Berginc). Z Unescom povezane aktivnosti so se precej okrepile predvsem na Direktoratu za kulturno dediščino na Ministrstvu za kulturo, kjer so v zadnjih dveh letih do vpisa na Seznam svetovne dediščine pripeljali dve uspešni serijski transnacionalni nominaciji (prazgodovinska kolišča na Ljubljanskem barju in idrijska dediščina živega srebra); na področju narave pa je od nekaj prepoznanih potencialnih območij v prihodnje realno osredotočiti prizadevanja na zaščito dediščine, povezane s kraškimi pojavi, in pojave specifične biotske raznovrstnosti.

Podlago za varstvo kulturne dediščine in naravnih vrednot v mednarodnem okviru določa leta 2007 sprejeta strategija vlade RS, ki je spričlo spremenjenih okoliščin in razvoja strokovnih izhodišč potrebna aktualizacije (poročala Marjutka Hafner). Poleg varovanja in promocije dediščine je pomembna komponenta še raziskovanje in izobraževanje za dediščino v okviru Unescovih

kateder, Unescovih centrov druge kategorije (IZUM center v Mariboru) in mreže Unescovih šol. Manj znane pa so aktivnosti na področju dokumentarne oz. ožje pisne dediščine, kjer je v Unescov program Spomin sveta (Memory of the World) vključen Supraseljski kodeks, ki ga hrani NUK v Ljubljani (Rupert).

V nasprotju s sorodnimi programi ohranjanja narave je Ramsarska konvencija usmerjena k ohranjanju mokrišč in njihovih funkcij ter razvijanju mednarodne mreže (Beltram), program Človek in biosfera poudarja ohranjanje narave s kvalitetnim bivanjem človeka ob upoštevanju načel trajnostnega razvoja (Vanja Debevec), sodelovanje z lokalno skupnostjo in razvijanje geoturizma za vzdržen lokalni razvoj pa je v ospredju Geoparkov (Suzana Fajmut). Med kulturnimi konvencijami Unesca je zlasti aktualna Konvencija o varovanju nesnovne kulturne dediščine iz leta 2003. Pomemben kvalitativni in kvantitativni napredek pri njeni implementaciji je bil v preteklih letih dosežen v sodelovanju med resornim ministrstvom, Koordinatorjem varstva žive kulturne dediščine – Slovenskim etnografskim muzejem in nosilci tovrstne dediščine (Pukl); Slovenija pa je s strokovnim sodelovanjem in svetovanjem pomemben promotor Konvencije o varovanju podvodne kulturne dediščine iz leta 2001 (Gaspari). Predstavitve govorcev in diskusija sodelujočih na posvetu dopolnjujejo Konvencijo o svetovni dediščini z drugimi Unescovimi instrumenti in programi, ki celovito pokrivajo to kompleksno in obsežno področje, ter dokazujejo dobro stanje v Sloveniji. Med sklepi o nadaljnjih aktivnostih, ki jih je na temelju poročila Špele Spanžel povzela Magdalena Tovornik, so bili poudarjeni predvsem posodobitev strategij in priprava akcijskih načrtov, priprava poskusnih seznamov na nacionalni ravni ter strokovnega vrednotenja ob sodelovanju z lokalnimi skupnostmi ter ne nazadnje spodbujanje ponosa in domoljubja, povezanega z dediščino, ki presegata tako identificiranje na različnih prestižnih svetovnih seznamih kot tudi komercializacijo in trženje naše dediščine.

Naslednji posvet bo posvečen Konvenciji o varovanju nesnovne kulturne dediščine, ki bo leta 2013 obeležila desetletnico obstoja, sooča pa se s tehničnimi strokovnimi zadržki in praktičnimi omejitvami, ki vplivajo na razvoj tega še kako aktualnega pravnega instrumenta.